



Opvallend rustig

**Analyse van Henk:** een Laag boven de westkust van Frankrijk paart met een Hoog boven de Noordzee. Als een soort ouderwetse waswinger wringen ze traag wind uit oostelijke richtingen over de molen. In onze streken komt die wind vooralsnog wat meer uit noord. Boven Polen liggen fronten, maar of we daar ooit last van gaan hebben betwijfel ik. Vandaag in ieder geval niet, bij ons is het niet of nauwelijks bewolkt en schijnt de zon dus. Prettig weer. De isobaren liggen vlieggreizen ver uit elkaar, dat wringen van de wind gaat dus wel héél langzaam, ik vermoed nog niet eens 1 Bft. Normaal gesproken chagrijn bij de molenaar - maar vandaag komt het mooi uit: we gaan de zeilen voordragen op de Westerse Molen. Die kan dan na precies 5 jaar stilstand weer malen. Uiteraard doen we dat voordragen opvallend veilig: met valbeveiliging. Het weer valt alvast mee.

**Het KNMI vindt er dit van:** zaterdag blijft het noorden gevoelig voor wolkenvelden van zee, in het midden en zuiden zijn er perioden met zon. Het blijft droog. Het wordt maximaal 19°C op de Wadden tot lokaal 25°C in Limburg bij een zwakke tot matige oostelijke wind. (Bron: KNMI)



# Vragen over het huiswerk

## Lezen H7: 7.5.3.g tot eind (oud en nieuw)

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag toepassen belast en welke onbelast?
2. Het polderpeil is in de winter lager dan in de zomer. Waarom?
3. Wat is verhangmalen?
4. Waar staan de letters ASAP voor bij valbeveiliging?
5. Molendag. Je bent alleen op de molen en nou is er ook nog geen wind. Maar wacht, dan kun je mooi dat niet goed hangend zeil loshalen en daarna weer netjes voordragen. Je hebt een geldig valbeschermingscertificaat. Je valbescherming is goedgekeurd en in prima staat. Je heb je gevlucht keurig afgezet, de valbescherming volgens de regels aangebracht en je in je harnas gehesen. Je hebt zelfs je helm op. Alles zit keurig volgens het boekje. Dan maar naar boven?
6. Waar vinden we het brilstuk in een molen?
7. Rob Hoving is molenaar en molenbouwer. Mag Rob in zijn vrije tijd, in zijn rol als molenaar, een nieuw halslager in "zijn" molen plaatsen?
8. Verleden jaar is de molen net helemaal geverfd. Alleen het teerluikje is toen overgeslagen. De molenaar heeft het er uit gehaald, schoongemaakt, gerepareerd en keurig geverfd. Mag dat?
9. We zijn te gast op een molen in het Zuiden van het land. We zien spiegelglas op de velg van het bovenwiel. Is de molenaar ijdel? Moet er iets aan worden gedaan?
10. Hoe gaat het vervangen van een kruipaal in zijn werk? Mag je dit zelf doen of is het molenmakerswerk?
11. Een najaarsstorm heeft een gat in je rietdek geblazen. Wat moet je doen?
12. Je komt op een molen en daar heeft de molenaar het gat rond de vangstok opgevuld met kippengaas. Waarom zou hij dat hebben gedaan?
13. **\*KNAP\*** - een rol van je kruierwerk breekt. De molenmaker bellen?



# Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

## Lezen H7: 7.5.3.g tot eind (oud en nieuw)

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag toepassen belast en welke onbelast?  
Eerst die zeilen maar eens ophangen. En dan komt het spul belast nog steeds niet rond, onbelast met alles er voor misschien wat slingeren: 20 endjes, voor de sier.
2. Het polderpeil is in de winter lager dan in de zomer. Waarom?  
In de zomer is er meer verdamping, warmer en blad aan bomen, terwijl in de winter over het algemeen meer neerslag valt. 's Winters zal de molenaar dus vaker en langer moeten malen om te voorkomen dat het land onder water komt te staan.
3. Wat is verhangmalen?  
Tijdens het malen zal het water vlakbij de molen lager staan dan een eind verderop de polder in. De ervaren molenaar zal om het juiste peil te bereiken wat langer doormalen omdat nadat hij is gestopt er nog water zal toestromen waardoor het juiste peil tot stand komt.
4. Waar staan de letters ASAP voor bij valbeveiliging?  
Somberaars zeggen "Always Say A Prayer" en snelle jongens "As Soon As Possible". Ik hou het op "**A**m **S**eil mitlaufendes **A**uffanggerät für **P**rofi's". Maar het acroniem ASAP is inmiddels geworden tot een eigenaam.
5. Molendag. Je bent alleen op de molen en nou is er ook nog geen wind. Maar wacht, dan kun je mooi dat niet goed hangend zeil loshalen en daarna weer netjes voordragen. Je hebt een geldig valbeschermingscertificaat. Je valbescherming is goedgekeurd en in prima staat. Je heb je gevluucht keurig afgezet, de valbescherming volgens de regels aangebracht en je in je harnas gehesen. Je hebt zelfs je helm op. Alles zit keurig volgens het boekje. Dan maar naar boven?  
Nee. Als je met valbeveiliging werkt moet je altijd met zijn tweeën zijn. Dit om een buddy te hebben die kijkt of je harnas wel goed zit maar die ook kan ingrijpen mocht je per ongeluk vallen. **NOOIT IN JE EENTJE MET VALBEVEILIGING WERKEN.**
6. Waar vinden we het brilstuk in een molen?  
Dat is een andere naam voor de achterkeuvelensbalk. Ook werd het wel gezegd tegen de dwarsbalk die over de keer- en weerstijl ligt op het voorkeuvelens, de voorkeuvelensbalk. De naam wordt ook gebruikt voor de balk die over de vijzelbalk ligt. Geen van deze namen staat overigens zo vermeld in het GVM materiaal.
7. Rob Hoving is molenaar en molenbouwer. Mag Rob in zijn vrije tijd, in zijn rol als molenaar, een nieuw halslager in "zijn" molen plaatsen?  
Het is niet bij Wet verboden. Maar het zou dan gaan om zelfwerkzaamheid van een molenaar die ten koste gaat van de beroepsmolenmakers. De molenmakerij is een uitzonderlijke bedrijfstak waar continuïteit zeer belangrijk is. Ervaren molenmakers moeten hun vakkennis over kunnen dragen aan de jongere generatie. En verder zou het een vorm van oneigenlijke concurrentie zijn, waar Rob's werkgever niet blij mee zou zijn. Ik zou het niet doen, Rob!



8. Verleden jaar is de molen net helemaal geveerd. Alleen het teerluikje is toen overgeslagen. De molenaar heeft het er uit gehaald, schoongemaakt, gerepareerd en keurig geveerd. Mag dat?

Dit valt onder klein onderhoud en dat mag dus. Uiteraard moet de eigenaar van de molen hier wel toestemming voor geven, je kunt niet zo maar aan andermans eigendommen zaken gaan veranderen. Vaak zal de eigenaar vinden dat dit impliciet is gedaan door de molenaar te benoemen, maar het is raadzaam altijd even na te vragen.

9. We zijn te gast op een molen in het Zuiden van het land. We zien spiegeltjes op de velg van het bovenwiel. Is de molenaar ijdel? Moet er iets aan worden gedaan?

Of de molenaar ijdel is doet er niet veel toe: spiegeltjes op het bovenwiel zijn altijd reden de molenmaker op te schakelen. Het zijn spiegelende vlakjes op het hout, ontstaan door wrijving omdat de staven van de schijfloop te diep in de kammen van het bovenwiel grijpen en de voorvelg raken.

10. Hoe gaat het vervangen van een kruipaal in zijn werk? Mag je dit zelf doen of is het molenmakerswerk?

Trek in gedachten een lijn vanuit het hart van de molen door de kruipaal naar buiten. Graaf een sleuf langs die denkbeeldige lijn vanaf de te vervangen paal, dus van de molen vandaan (fig.7.6.5.1). Trek, als je diep genoeg bent, de oude paal achterover en verwijder hem. Plaats de nieuwe paal in het vrijgekomen gat en zet hem goed. Dicht de sleuf met kleine hoeveelheden grond, maak die nat en stamp de grond laag voor laag aan.

11. Een najaarsstorm heeft een gat in je rietdek geblazen. Wat moet je doen?

Een rietdekker het gat zo snel mogelijk laten dichten. Verder kun je het gat tijdelijk dichtten door er een jute zak of een paar lappen in te proppen. Een groter gat kun je zekeren met een paar latten. Die moeten langer zijn dan de diameter van het gat. Knoop in het midden van iedere lat een stuk touw. Steek elke lat naar buiten, leg hem horizontaal over het gat ter hoogte van een rietlat en bind de lat strak vast aan die rietlat. Het gat is dan weliswaar niet dicht maar waait ook niet meer zo makkelijk verder open. Je kunt op de latten eventueel nog een paar jute zakken nieten.

12. Je komt op een molen en daar heeft de molenaar het gat rond de vangstok opgevuld met kippengaas. Waarom zou hij dat hebben gedaan?

Om te voorkomen dat er vogels in de kap komen.

13. **\*KNAP\*** - een rol van je kruiwerk breekt. De molenmaker bellen?

Nee, je kunt gewoon doormalen. Maar niet kruien. Vang de molen en zet de kapotte rol met een spijker zo vast dat hij niets raakt. Dan kun je ook weer kruien. Wanneer er één rol ontbreekt is vervanging ervan niet urgent. De naastliggende rollen hebben voldoende draagkracht. Op een gegeven moment komt de kapotte rol of de lege plek in de buurt van de rollensluis. Dat is het moment om de rol te vervangen. Dat kun je zelf, daar hoeft je geen molenmaker voor te bellen.

